

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Şirin Yakut
<https://orcid.org/0000-0003-1160-5956>
ROR Id: <https://ror.org/0188hvh39>

Muhasebe Mesleğinde Dijital Dönüşümlerin Çalışanların Motivasyonuna Etkileri

The Effects of Digital Transformations On Employee Motivation in the Accounting Profession

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, dijital dönüşümlerin (DD) muhasebe meslek mensuplarını motivasyonuna etkilerinin incelenmesidir. Bu kapsamda çalışmada bilişim teknolojileri başlığı altında, donanımlar, ekipmanlar, hizmetler ve yazılımlar; Çalışan motivasyonu başlığı altında, kararlara katılma, pirimli ücret ekonomik ödüller ve gelir düzeyi konuları ele alınmıştır. Son olarak bilişim teknolojilerinin muhasebe meslek mensuplarının, motivasyonlarına, performanslarına, yönetim faaliyetlerini ve işletmenin rekabet gücüne etkileri konularına yer verilecektir.

Çalışmanın tamamlanmasında tümden-gelim yöntemi izlenmiş, raporun tamamlanması için ikincil kaynaklar olan makaleler, kitaplar, tezler, bildirimler ve yazılı dokümanlardan yararlanılmıştır. Çalışma sonrasında elde edilen bulgu ve öneriler araştırmacıların, muhasebe meslek mensuplarının, işletmelerin, kurumların ve araştırmacıların bilgisine sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Rekabet, Dijital Dönüşüm, Çalışan Motivasyonu, İşletme Performansı.

ABSTRACT

The purpose of this study is to examine the effects of digital transformations (DT) on the motivation of accounting professionals. In this context, under the heading of information technologies, hardware, equipment, services, and software; the heading of employee motivation, participation in decisions, bonus pay economic rewards and income level are discussed. Finally, the effects of information technologies on the motivation, performance, management activities and competitiveness of accounting professionals will be discussed.

The deductive method was followed in the completion of the study and secondary sources such as articles, books, theses, dissertations, papers and written documents were utilized to complete the report. The findings and recommendations obtained after the study are presented to researchers, accounting professionals, businesses, institutions and researchers.

Keywords: Competition, Digital Transformation, Employee Motivation, Business Performance.

1. GİRİŞ

DD'ler verilerin, yazılımlar ve bilgisayarlar vasıtasıyla bilgilerin işlenmesini, dönüştürülmesini, saklanmasını, korunmasını, iletilmesini ve bilgilere güvenli şekilde erişilmesini sağlamaktadır. DD'ler, teknoloji ve bilgisayarın çeşitli taraflarını kapsayacak biçimde; uygulamaların yüklenmesinden karışık bilgisayar veri tabanlarının ve ağlarının tasarımlarına varan birçok farklı görevi üstlenmektedir. Bazı görevler; ağ bağlantısını, bilgisayar donanımını, sistem yönetimini, veri yönetimini, yazılım ve veri tabanının tasarımlarını içermekte ve bazı uygulamalar makinalarla insanların uyumlu bir şekilde çalışmasına hizmet etmektedir (Baki, 2001).

Bireylerin günlük hayatta, iş hayatında ve işletmelerin her türlü faaliyetinde sistemli olarak bir araya gelen teknolojik araçlara ve verimli olarak işleri sürdürebilme uygulamalarına DD'ler denilmektedir. Klasik yöntemlerle yürütülen işlerin teknolojilerin gelişmesi, bilgisayara bağlı alt sistemlerin uygulanmaya başlanması sonrasında; çok daha verimli, kaliteli, hatasız, taleplere göre üretimlerin gerçekleştirilmesi ve hizmetlerin yerine getirilmesi mümkün hale gelmiştir (Metcalf, 1995). Diğer taraftan hızla artan küresel rekabette başarılı olabilmenin yolunun, değişimlere uyum sağlamaktan geçtiği tüm işletmeler tarafından fark edilmeye başlanmıştır (Hakansson, 2015).

Teknoloji entegrasyonu alt sistemlere bağlı elektronik donanımların; üretken, performanslı, güvenilir, hatasız kısa bir sürede gerçekleştirilmesini sağlayan birbiriyle bağlantılı yapılarıdır (Kimmons vd., 2020). Teknoloji entegrasyonları; üretimlerin verimliliğini, hizmetlerin kalitesini, bireylerin performansını artırmakta; zaman sınırı olmadan her yerde, herkes tarafından kullanıma açık sistemlerin oluşmasına destek

olmaktadır. Bu bağlamda entegrasyonların başarılı bir şekilde geliştirilebilmesi için sürekli, amaca yönelik, planlı bir şekilde, ilgili uzmanlar tarafından yönetilmesi ve yönlendirilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla teknoloji entegrasyonunun verimliliği; sadece teknolojik araçların en üst seviyede alt sistemlerle oluşturulması yeterli olmayıp, sistemleri ürün ve hizmetlere dönüştürecek yetkin uzmanların görevlendirilmesini gerekmektedir. Uzmanlar ve teknolojik yapının bir araya gelmesi sonucunda; iş performansı artmakta, ürün kalitesi yükselebilmekte ve hizmetler tüketici memnuniyetiyle sonuçlanabilmektedir (Hew ve Brush, 2007).

2. DİJİTAL DÖNÜŞÜM TEKNOLOJİLERİ

DD'ler, teknolojilerin kullanımı ile mal ve hizmetleri kaliteli bir şekilde üretmek ve tüketicilerin ihtiyaçlarını en iyi şekilde karşılamak için oluşturulan altyapıları kapsamaktadır (Friedman, 2013). DD teknolojilerindeki gelişmeler sayesinde muhasebe faaliyetlerinde ve uygulamalarında önemli gelişmeler olacağı beklenmektedir. Dijital teknolojiler ile meslek mensupları sadece kendi işlerinin hızlanması ile kalmayıp, kamu İşletmeleri ile de iletişimlerini en hızlı şekilde gerçekleştirebilmekte, mükellefleri ile ilgili işlemlerde zaman ve yer sınırı olmadan faaliyetlerini sürdürebilmektedirler. Dolayısıyla DD'ler, sadece meslek mensuplarının işlerinin kolaylaştırılması ile sınırlı kalmayıp, aynı zamanda; güven, şeffaflık, hızlılık, doğruluk ve hesap verebilirlik gibi etik kurallarını da yerine getirilmesine aracılık etmektedir (Brink vd., 2017).

DD'lerin Tam entegre bir şekilde yürütülmesinin faydaları şu şekilde sıralanabilir; gerçek zamanlı veri; bilgilerin tek bir sistemde entegre edilmesi sayesinde tüm veriler günceldir. Bu, pazarlama iletişiminden finansa kadar kuruluşun tüm unsurları için gereklidir. *Daha iyi iletişim*; Ekip üyeleri, her seferinde tam olarak aynı bilgilere sahip olarak daha iyi iletişim kurabileceklerdir. Sistemler ve departmanlar arasında verileri yanlış eşleştirmekten kurtarır. *Azaltılmış hata riski*; verilerin çoğaltılması gerekmeyeceğinden, insan hatalarının yapılma olasılığı daha azdır ve bu da daha doğru bilgilerin elde edilmesini sağlar. *Daha fazla üretkenlik*; çalışanlar, verileri çoğaltmak ve diğer departmanlardan kendilerine bilgi gönderilmesini beklemek yerine işletmenin büyümesine yardımcı olacak görevlere daha fazla zaman ayırabilir. *Güvenli konum*; gerekli tüm verilerin tek bir bilgi sisteminde depolanması sayesinde, ilgili verilere çalışanların erişimi daha kolay olur. Birçok önde gelen iş sistemi, hassas bilgilerin yalnızca ihtiyacı olanlar tarafından görülebilmesi için bireysel çalışanların nelere erişmesine izin verileceği konusunda kısıtlamalara izin verir (Eventura, 2015).

2.1. Dijital Dönüşüm Veri Tabanları

DD'ler, sürekli olarak bilgi toplama sürecinin gelişmesine ve ihtiyaç olduğunda verilere ulaşılmasına aracılık etmektedir. Bu kapsamda ilk olarak, bilgisayarlı veri tabanları bilgi için doğru türde bir data oluşturulmaktadır. Faaliyetlere bağlı olarak alınan bilgiler, bu kayıtlara bilgi teknolojisinin alametifarikası haline gelen kalıcılık, şekillendirilebilirlik ve taşınabilirlik özelliklerini kazandıran elektronik veri tabanlarında saklanmaktadır. Bu sayede, enformasyon toplayıcıları ve kullanıcıları verileri toplamakta ve veri tabanları oluşturulmaktadır. Bilgi teknolojisindeki ve özellikle de kapsamlı dijital elektronik ağlardaki son gelişmelerle birlikte, bilgiler işletme içinden, işletme dışından her türlü bilgiye ulaşabilmekte ve kullanılabilir. Yeni teknolojiler, toplumun, kamu kesiminin, işletmelerin elektronik olarak ağa daha fazla bağlanmalarına ve World Wide Web aracılığıyla daha çok etkileşimde bulunmalarına neden olmuştur (Nissenbaum, 2020).

DD, muhasebe faaliyetleri ile ilgili pek çok teknolojiyi kapsamaktadır. Bilişimciler, bilgi ile ilgili oluşumları tanımlama ve dönüştürme gibi algoritmik süreçleri bulup uygun soyutlamalarla formül yaratma işlemini gerçekleştirmektedir. Algoritmalar, bilişimi içeren ve bilişim ile ilgili her şeyin temelini oluşturmaktadır. İletişim teknolojileri kavramı ise bütün teknoloji uygulamalarını ve sistemlerini kapsamaktadır. Bunlar; kalem, disk, kağıt, manyetik, flash bellek ve cd gibi bilgileri kaydetmek için kullanılan araçlardır. Teknoloji vasıtasıyla yayıncılık için televizyonlar, radyolar veya benzer araçlar örnek gösterilmektedir. İletişim araçları arasında en çok gelişenler, akıllı telefon ve bilgisayardır. Dünyadaki tüm noktalardan erişim sağlanan internet, iletişim araçları için daha etkili kullanım alanları sağlamaktadır (Alter, 1996).

2.2. Donanım ve Yazılımlar

Meslek mensupları ve ona bağlı olan üçüncü taraflar DD'ler sayesinde elektronik sistemler aracılığıyla birbirleriyle çok daha hızlı, etkili, şeffaf ve doğru iletişimlerde bulunabilmektedir. Bu iletişimleri sağlarken; çevrimiçi muhasebe, web tabanlı muhasebe, bulut muhasebe veya gerçek zamanlı muhasebe şeklinde isimlendirilen sistemler aracılığıyla iletişimlerini sürdürmektedir (Gosnell, 2017). Meslek

mensuplarının kendi faaliyetlerinde ve iletişimde buldukları üçüncü taraflarla söyledikleri bu teknolojik alt yapının sağladığı iletişim sayesinde; veriler çok daha hızlı bir şekilde kayıt edilmekte, şeffaflık sağlanmakta, hatalar azalmakta ve istenildiği zaman yetkili olan kişilere istenilen bilgiler ulaştırabilmektedir (Bhimani ve Willcocks, 2014).

Büyük veri, makine öğrenimi, yapay zeka ve blok zinciri gibi gelişmekte olan teknolojilerin muhasebe alanına derinlemesine entegrasyonu, muhasebe prosedürlerinin yeniden yapılandırılması, muhasebe bilgi hatalarının ve çarpıklıklarının azaltılması, muhasebe verimliliği ve muhasebe kariyer yapılarının dönüşümünün teşvik edilmesi gibi muhasebe mesleğinde muazzam değişiklikler getirmiştir. Örneğin, blok zinciri denetim uygulama platformlarının yardımıyla, büyük ölçekli ve gerçek zamanlı otomatik denetimler türetilir. Aynı zamanda, muhasebede teknolojilerin giderek daha fazla benimsendiği düşünüldüğünde, veri gizliliğinin nasıl korunacağı önemli bir konu haline gelmektedir. İşletmeler veri güvenliği yapılarını geliştirebilirken, düzenleyicilerin de ilgili suçlara yönelik düzenlemeleri güçlendirmesi ve uygulaması beklenmektedir. En iyi muhasebe firmaları bu yeni teknolojileri ve zorlukları benimserken, muhasebe profesyonellerinin (uygulayıcılar, eğitimciler ve öğrenciler) teknolojik bilgilerini genişletmeleri ve daha verimli muhasebe uygulamaları oluşturmaları beklenmektedir (Zhang vd., 2020). -

2.3. Ekipmanlar

Bilgi teknolojilerini meydana getiren; ekipman, yazılım, donanım ve hizmet olmak üzere dört öge bulunmaktadır. Bilgi teknolojilerinin kullanımında istenilen hedefi gerçekleştirecek araçlar; bulut tabanlı sistem ve bilgisayar, enformasyon aracı ve bulut tabanlı sistemler ile çalışan yazılım araçlarıdır. Araçlarla; verilerin toplanması, işlenmesi, analizi ve analizlerin sonucunda yeni hizmet modellerinin veya ürünlerin tasarlanması mümkün hale gelmektedir (İşman, 2001). Bu kapsamda DDT'lere etkin bir şekilde adapte olan meslek mensuplarının; mükelleflerine ait faaliyet verilerini tam zamanlı olarak kaydetmeleri, istenildiği zaman faaliyet sonuçlarını incelemeleri, analiz yapabilmeleri, paylaşabilmeleri, yeni işlemleri daha kolaylıkla yapabilmeleri ve daha etkin bir şekilde görevlerini yerine getirmektedirler (Prodanova vd., 2022).

2.4. Hizmetler

DD'ler Meslek mensuplarının çok daha verimli çalışmasını, müşterilerinin taleplerinin daha hızlı ve güvenilir bir şekilde sunumunu olanaklı Hale getirmektedir (Lee vd., 2016). Teknolojik altyapının sürekli olarak gelişmesi sonucunda muhasebe meslek mensuplarının özellikle el emeği ile gerçekleştirmiş oldukları hizmetler, yazılımların çok daha kapsamlı olarak kullanılabilmesi sonucunda; zaman kayıplarının önlenmesi, personel hatalarının azalması, güvenilirliğin artması, sistemini olduğu her yerden velilere ulaşılabilmesi, velilerin analizler yapmaya müsait olması ve alınacak kararlarda doğru bilgilere ulaşılması söz konusu olmuştur. Meslek mensuplarının faaliyetlerle ilgili verileri sağlıklı bir şekilde üçüncü tarafa sunabilmeleri, işletmelerin daha doğru karar almalarına, rekabet başarısında üstünlük sağlamalarına, hizmetlerin çok daha kaliteli olmasına neden olmuştur. Teknolojik olarak altyapının güçlenmesi yazılımların çok daha fazla hız kazanması ile birlikte muhasebe meslek mensuplarının da vasıflı ve çok daha fazla bilgi donanımlı olmalarının önü açılmıştır (Fleischman vd., 2017).

2.5. Yazılımlar

Genel olarak, muhasebe alt yazılımları, herhangi bir (mobil) cihazdan finansal verilere gerçek zamanlı erişim sağlamaktadır. Yazılım işletmeleri tarafından sunulan yapay zeka teknolojileri aracılığı ile muhasebe yazılımına yapılan eklentiler; sadece daha iyi planlama ve kontrol sağlamakla kalmamakta, aynı zamanda yasal raporlama gereklilikleriyle ilişkili görevleri otomatikleştirip kolaylaştırarak finansal raporlamayı da iyileştirmekte, iç ve dış denetimlerin kalitesini artırmaktadır (Liu ve Vasarhelyi, 2014). Gelişmiş yazılımlar, muhasebe verilerine gerçek zamanlı olarak erişim ve analiz, anormalliklerin zamanında tespit edilmesini sağlayabilmektedir (Weir vd., 2017). Gelişmiş muhasebe alt yazılımları ile oluşturulan sistemleri veri paylaşım olmağını ve mobilitayı sunmaktadır. Dolayısıyla, bulut tabanlı yazılımlar muhasebecilere, müşteriyle iletişime geçmek zorunda kalmadan iş performansını takip etmelerini sağlamakta ve müşterinin diğer katma değerli faaliyetlere odaklanmasına olanak tanımaktadır (KPMG, 2013).

3. ÇALIŞAN MOTİVASYONU VE MOTİVASYONU ETKİLEYEN UNSURLAR

Motivasyon, bireylerin etrafındaki ödül ve cezaları dikkate alarak içsel güdülerini hareket etmesi şeklinde tanımlanmaktadır. Muhasebe meslek mensupları, kullandıkları motivasyon ile çalışanların beklenti, talep ve ihtiyaçlarını, piyasa durumunu, ülke ekonomisini, işletmenin büyüklüğünü ve ödeme gücünü etkilemektedir. Bu nedenle motivasyon; çalışanların devamlılığını sağlamakta, performanslarını yükseltmekte ve işletmeye olan bağlılıklarını artırmaktadır. İnsanların yaşamlarını sürdürebilmeleri için mücadele etmesi gerekmektedir. Dolayısıyla kimi zaman çalışanların motivasyon sağlayamaması, yaşamsal faktörlerin etkisinden kaynaklanmaktadır. Motivasyon kavramının üzerinde birçok bilimsel araştırma yapılmış, insanların gereksinimlerini, yönelme ve yönlendirme nedenlerini araştıran teoriler geliştirilmiştir (Karakuş, 2018). Motivasyonda, bireyin içinde var olan ve bireyi belli bir davranışa yönlendiren faktörler, bireyleri motive edebilmeye ve anlamaya yöneliktir. Yöneticilerin çalışanları belli bir yönde davranmaya iten faktörleri kavraması, yöneticileri daha sağlıklı işletme hedefleri açısından motive etmektedir. İşletme çalışanlarında bulunan yaratıcılık ve zeka kabiliyetlerinin sınırları, motive edildiklerinde oldukça genişlemektedir (James, 1978).

Motivasyon sosyal bilimlerin temel konularından biridir ve iş motivasyonu çalışanların motivasyonunda önemli bir rol oynar. Güven verme, liderlik ve iletişim gibi diğer önemli uygulamalar; çalışan motivasyonunun artmasına neden olan diğer faktörlerdir (Rainey, 2000). Motivasyon birinin bir şey yapmasına neden olan bir güç veya etki olarak tanımlanmaktadır. Bu kapsamda motivasyon, genellikle meslek mensupları ve muhasebecilerin başarısı için önemli bir bileşen olarak kabul edilmektedir. Motivasyon, yetenekleri ateşlemek ve onları başarıya dönüştürmek için büyük başarıları elde etmek üzere yeteneğin kullanılmasını sağlayan katalizördür. Doğal yetenek veya potansiyele sahip olsalar bile, yeterli motivasyon olmadan üstün yetenekli çalışanlar yeteneklerini tam olarak geliştiremezler (Pfeiffer vd., 2018). Sullivan ve Decker, (2001) motivasyonu, davranışı tetikleyen, bireyleri harekete geçmeye motive eden uyaran ve potansiyel enerjiyi kinetik enerjiye dönüştürenler olgular olarak tanımlamaktadır. Motivasyonun yokluğunda, yetenek veya potansiyel ürüne veya performansa dönüştürülemede, dolayısıyla motivasyon olmadan yetenekler sergilenememektedir.

Motivasyonla ilgili temel üç kavram; ihtiyaç, amaç ve davranıştır. Meslek mensuplarının çalışanlarının ihtiyaçlarını bilmeleri, davranışların analizini yapmaları ve çalışanların farklı olduklarının bilincinde olmaları gerekmektedir. Muhasebecilerin unutmamaları gereken esas nokta; çalışanların motivasyon düzeyleri, muhasebe bürolarının sağladıkları sosyal ve maddi kazançlarını artırmaktadır (Dereli, 1981). Çalışanları aktive eden ve harekete geçirebilen etkenlerin tümünü ifade eden motivasyon, davranışları belirli amaçlar için yönetme ve sürdürme sürecini içermektedir. Bireyler, belirli amaçlara yönelik çalışabildikleri zaman motivasyondan bahsedilmektedir. Meslek mensuplarının çalışma isteklerinin artırılması konusunda sağlanan motivasyon uygulamaları önemli bir role sahiptir. Muhasebe bürolarının sahip olduğu donanım ve varlıklar, çalışanlar aracılığıyla işletmelerin kuruluş hedeflerine hizmet etmektedir. Bu hizmetlerin kalitesi ve sürekliliğinde ise çalışanların motivasyonunun sağlaması gerekmektedir. Yöneticiler, çalışanlarını motive etmeleri; bireylerin, içindeki olumlu veya olumsuz eylemleri gerçekleştirmelerini, bireysel isteklerine erişimlerini, bu şekilde de tatminlerinin oluşmasını sağlamakta ve meslek mensuplarının amacına rahatlıkla ulaşmalarına destek olmaktadır (Karakaya ve Ay, 2007).

Meslek mensuplarının varlıklarını hedefleri doğrultusunda sürdürmeleri, çalışanların bu hedeflere uygun davranmalarını gerektirmektedir. Motivasyon, çalışanların beklenti ve hedeflerinin işletme hedefleriyle uyumlu olmaması halinde oluşabilecek olumsuzluklardan uzaklaştırmakta, çalışanların ilgi odaklarını, faaliyetlerini ve çabalarını, işletme amaçları doğrultusunda yönlendirebilmektedir. Bu yönlendirmeleri yaparken çalışanların ihtiyaçlarının giderilmesinde, beklenti ve özelemlerinin gerçekleşmesinde onlara yardımcı olabilecek ortamları ve özendiricileri hazırlamak gerekmektedir. Muhasebe yönetimi işlevlerinden en önemlisi, işletme olarak çalışanların ve işletmenin hedefleri arasında dengeyi sağlayabilmektir. Bu dengeyi en etkili şekilde sağlamanın yolu, çalışanların amaçlarını tanıyıp onlara yaklaşabilmektir. Çalışan ve muhasebe meslek mensupları amaçları arasında bütünlük sağlandığında, bu durumdan iki kesim de kazançlı çıkmaktadır. Dengenin kurulmasında en önemli role sahip olan meslek mensupları, ortak hedef inancını aşılarda ve hedefe ulaşmada ortak çabanın harcanmasını sağlamaktadır (Sabuncuoğlu ve Tüz, 1998).

3.1. Kararlara Katılma

Kararlara katılım; muhasebe bürolarında çalışanların, gelişen performansları ve artan verimlilikleri sebebiyle, işletme kararlarına destek verilmeleri olarak tanımlanmaktadır. Bu kapsamda kararlara katılımı dikkat edilmesi gereken unsurlar (Sabuncuoğlu ve Tüz, 1998); çalışanların uzmanlık alanlarına göre toplantılara çağrılmaları, çalışanların kararlara katılımı uygulamasının ara ara değil sürekli olarak yapılması ve kararlara katılım sonrasında elde edilen sonuçların çalışanlarla paylaşarak, gerektiğinde olumlu sonuçların katılanlara yansıtılması, şeklinde sıralanabilir. Motivasyon seviyesi, bireylerin içinde buldukları çevreye bağlantılı şekilde değişmektedir. Motivasyon çevre ile, bireylerin hedefleri, beklentileri ve ihtiyaçlarının uyumlu olması sonucu sağlanmakta; belli bir davranışa yönelik bireyin belli bir sonuca ulaşma beklentisi ve sonucun çekicilik düzeyi şeklinde ifade edilmektedir (Greenberg ve Baron, 1997).

3.2. Primli Ücret

Prim, muhasebe meslek mensuplarının aldıkları sabit ücretlerin haricinde, daha verimli çalışmalarını sağlamak için verilen ücretler şeklinde tanımlanmaktadır. Muhasebe işletmeleri, birbirinden farklı primli ücret teknikleri uygulamaktadır. Primli ücret tekniği, çalışanlardan istenen ve beklenen performansın mükafatlandırma ile özendirilmesidir. Motivasyonu yükseltmek için prim sistemini iyi yönde yapılandırmak ve iş standartlarını oluşturmak gerekmektedir. Prim sisteminde, meslek mensuplarına verilen ücret miktarı ile yaptıkları işler arasında doğrudan bir ilişki söz konusudur. Doğru uygulanan primli ücret tekniğinde, işinde iyi olan çalışanlar ödüllendirilerek motive edilmekte, böylelikle verimlilik artırılmaktadır (Sabuncuoğlu ve Tüz, 1998).

Meslek mensuplarının, çalışanların kariyerleri ve sosyal hayatlarıyla ilgili olmaları birliktelik gücünü artırmaktadır. Sosyal ilişkilerde zayıf olan, bireysel düşünen, çalışanların başarılarını takdir edemeyen yöneticiler, çalışanları demotive etmektedir. Çalışanların motivasyonunu sağlamak için; kendi beceri ve bilgilerini geliştirmelerini sağlamak, gereken eğitimsel faaliyetleri desteklemek, kendilerine önem verildiğini hissettirmek gerekmektedir. Ücret açısından da çalışanların hayatlarını idame ettirecekleri bir miktar belirlenip uygulanması gerekmektedir. Çalışanların kararlara katılması, yapılacak işlerde fikirlerini belirtmesi işlerini severek yapmalarını sağlamaktadır. Çalışanlar yapmış olduklarını işin değerlendirilmesini istemektedir. İşletmelerde bu duruma karşılık bulan çalışanlar, kendilerini önemli bulduklarından, yaptıkları işi daha istekli ve ilgili bir şekilde yapmaktadır. Olumlu tepkiler alan çalışanlar tatmin oldukları için motivasyon düzeyleri de artış göstermektedir. İşletmeye güvenen, gelecek korkusu, karamsarlık ve endişe taşımayan çalışanlar işlerini coşku ve istekle sürdürmektedir (Keser, 2005).

3.3. Ekonomik Ödüller

Muhasebe büroları, çalışanlarına; ikramiye, maaş artışı, prim gibi maddi imkanlar sağlamaktadır. Bunlarla birlikte; sorumluluklarını artırmak amacıyla terfi verme, çalışanını güçlendirme gibi imkanlar da ödüllendirme çeşitlerinden sayılmaktadır. Maddi ödüllerde, çalışanların yaptıkları işlerle aldıkları ödül miktarı arasında denge olması gerekmektedir. Dengenin kurulmaması durumunda, çalışanların motivasyonları olumsuz etkilenmektedir. İşletmeler, çalışanlarını maddi yönden ödüllendirdiğinde, onların daha çok çalışacağını düşünmektedir (Eren, 2012). Muhasebe bürosu çalışanlarını motive etmek için kullanılan araçlardan birisi ekonomik araçlardır. Ekonomik araçlar içinde en yaygın kullanılan yöntem ise ücrettir. Ücretler, çalışanların ekonomik gücüne katkı sağlamakla birlikte, toplumdaki otorite ve saygınlıklarını da artırmaktadır. Yeterli gelir düzeyine ulaşamayan bireyin hizmet ve ürün ihtiyaçları bulunmaktadır. Ücret, ihtiyaçların giderilmesinde önemli ve motive edici bir niteliğe sahip olmaktadır (Ateş, 2006). Ücret, yöneticilerin elindeki motivasyon araçlarından biridir. Yapılan araştırmalarda ücretin, çalışanların performansı ile ilişkilendirildiğinde bir "motivator" olarak değer kazandığı görülmektedir (Liebler ve McConnel, 1992).

Çalışanların muhasebe büroları yararına hareket etmeleri için motive edilmeleri ve uzun süre işte tutulmaları, işletmeyi zorlayan işlerden biridir. Çalışanların daha verimli çalışmaya yönlendirilmesi, sorumluluk almalarının sağlanması, sorunları çözebilmek için harekete geçirilmesi ve başarılarının ödüllendirildiği bir ortam yaratılması gerekmektedir. Çalışmak için motivasyon sağlamayı hedefleyen, muhasebe mensupları, çalışanıyla iyi ilişkiler kurmakta; işletme bağlılığı, çalışma isteği ve yenilikçi çözümler için ilham verecek bir atmosfer yaratmaktadır. Bu olumlu atmosfer, çalışanların yeteneklerini geliştirmesi, yeni yetenekler edinmesi ve işletmeye güven duyması gibi pek çok fayda sağlamaktadır. Çalışan performanslarını üst seviyede tutabilen işletmeler, üst yönetim tarafından desteklenmekte, çalışanların beklentilerini açık ve düzenli bir şekilde üst yönetime ileterek otoritenin işletme tabanında

yayılmamasını sağlamaktadır. Bu işletmelerde ücretin, çalışan performanslarını destekleyici ödüllerden yalnızca biri olduğu bilinmektedir. Asıl yüksek motivasyon kaynağı, çalışanların işlerini sevmeleri ve işlere yapmış oldukları katkıların önemli olduğunu bilmeleridir. İşletmeyle uyumlu ve işletme değerlerine destek veren çalışanların performansları yükselirken işteki devamsızlık oranı düşmekte; böylelikle verim ve iş ahlakı artmaktadır (Coduroğlu, 1994).

3.4. Gelir Düzeyi

Meslek mensuplarının işbirliğiyle çalışması ve gelirlerinin yüksek olması, motivasyon açısından büyük önem taşımaktadır. Ücretlerin performans ile ilişkili olması ve çalışanların ücreti ödül olarak görmesi motivasyonu artırmaktadır. Muhasebe işletmelerinde ücret konularının, işveren ile çalışan arasında görüşülmesi gerekmektedir; çalışan ücretlerinin artması ile işletme beklentileri de artış göstermektedir (Sabuncuoğlu ve Tüz, 1998).

4. İŞLETMELERDE DİJİTAL DÖNÜŞÜMLERİN VE ÇALIŞAN MOTİVASYONUNA ETKİLERİ

DD'leri iş yerine uygulayabilen meslek mensuplarının faaliyetlerini yürütürken; çok daha verimli olmaları, mükelleflerin taleplerine daha kısa zamanda cevap verebilmeleri, kamu kurumlarının denetimlerine karşı hazır olmalarına ve kayıtlı bilgilere rahatça ulaşabilmeleri mümkün olmaktadır.

4.1. Dijital Dönüşümlerin Meslek Mensuplarının Motivasyonlarına Etkileri

Chen vd.'ne göre (2012) otomasyon teknolojisinin kullanıcılar üzerindeki etkisi; bireyler ve işletmeler üzerinde potansiyel olarak olumlu veya olumsuz bir etkiye sahip olmaktadır. Muhasebe işlemlerinde otomasyon teknolojilerinin uygulanmasının, çalışanların mevcut rollerinde değişikliğe yol açmaktadır. Muhasebecinin rolündeki değişim, muhasebecilerin uygulamakta olan otomasyon teknolojisinin kullanımından kaynaklanan yeni kullanım ve iş akışlarına kendilerini adapte etmeye çalışırken yeni bir rol oluşturmaya başlayacakları için meydana gelebilmektedir. Ayrıca bulgular, otomasyon teknolojisini uyguladıktan sonra muhasebeciler üzerindeki en büyük etkinin iş verimliliğinin artması, iş rutinlerinin azalması, tabloların ve yönetim analizlerinin kalitesinin artması, öğrenme ve inovasyon motivasyonunun artması, bilgi teknolojisi ve mesleki becerilerin gelişmesi ve ayrıca rekabet baskısının artmasına neden olmuştur (Fernandez ve Aman, 2018).

DD teknolojilerinin, muhasebe meslek mensupları açısından; bilgi yönetiminin etkili biçimde kullanılmasında, bilgilerin yönetim teknikleri ve teknolojisinin başarıyla uygulanmasında önemli bir yeri vardır. Muhasebe bürolarının, dış ve iç çevresindeki sürekli değişimler, buldukları dönemin önemli bir özelliği olup, DD'ler rekabet başarısı, çalışan verimliliği, sermayenin verimli yatırımlara yönlendirilmesi gibi bir çok alanda mükelleflerine olumlu katkılar sunmaktadır. Bir diğer ifade ile temel ekonomi kaynakları arasında en önemli olan, iş gücü veya sermaye değil, bilgidir ve bilgilere verilen önem teknoloji sayesinde artmakta; bilgiyi saklama, işleme ve iletme işlemleri yine teknoloji sayesinde gerçekleşmektedir (Elibol, 2005).

4.2. Dijital Dönüşümlerin Meslek Mensuplarının Performanslarına Etkileri

DD'ler hızlı teknolojik ilerleme, artan farkındalık ve müşteriler ile muhasebe meslek mensuplarının, gelen zorlu talepler karşısında rekabet avantajını korumaya çalışan yöneticilerin elindeki önemli bir araçtır. DD'ler ile geliştirilen muhasebe bilgi sistemleri, örgütsel karar alma sürecini desteklemek ve yönlendirmek amacıyla finansal tablolar aracılığıyla finansal ve muhasebe verilerinin toplanması, depolanması, işlenmesi ve iletilmesi için kullanılan bilgisayar tabanlı elektronik bir sistem olarak kullanılmaktadır. Bir muhasebe bilgi sisteminin çalışabilmesi için, uygun yazılım uygulamasının kullanılması amaçlanan bilgisayar sisteminde olması gerekir (Tilahun, 2019). DD'ler finansal performansın kontrol ve yönlendirilmesinde muhasebe büroları için önemli bir yere sahiptir. Teknolojik alt yapılarla oluşturulan bilgi sistemleri, devlet kurumlarına ve müşterilere zamanlı olarak verilerin ulaşmasına sağlarken aynı zamanda meslek mensuplarının performanslarını artırmalarına destek olmaktadır (Ganyam ve Ivungu, 2019). Diğer bir ifadeyle DD'ler, muhasebe meslek mensuplarının daha yüksek performans göstererek rekabette üstünlük sağlamalarına yardımcı olmaktadır. DD, işletmelerin maliyet yapılarını güçlü bir biçimde etkilemekte, farklılaşma adına yeni fırsatlar sunmaktadır. İşletmelerin piyasadaki rekabet ortamlarında varlıklarını sürdürmeleri ve başarılı olmaları için, DD'lere başvurmaları gerekmektedir. DD'lerin işletme, bilişim ve endüstri performansına olan etkisi sürekli olarak incelenmektedir. Araştırmalara bakıldığında, verimliliğin sağlanabilmesi için DD'lere yapılan yatırım ile işletme performansının arasında olumlu bir ilişki görülmektedir. İşletmeler, değişim halindeki piyasaya ayak uydurdukları, yenilikçi oldukları ve müşteri

taleplerine karşılık verdikleri takdirde devamlılıklarını sağlayacaklardır. İşletmedeki tüm departmanların DD'lerin etkin kullanabilmesi, yeni bir açılımın yaratılmasına olanak sağlamaktadır (Akkermans ve Horst, 2002).

4.3. Dijital Dönüşümlerin Muhasebe İşletmelerinin Yönetim ve Organizasyon Yapısına Etkileri

Muhasebe alanlarında yeni teknolojilerin kullanımı artık dünya çapında gerçekleşmektedir. DD teknolojilerinin gelişmesiyle birlikte yapay zeka, bulut ve büyük veri gibi teknolojiler muhasebe süreçlerinde yaygın ve aktif bir şekilde kullanılmaktadır. Bu yeni teknolojiler sadece büyük hacimli verilerin anında işlenmesini sağlamakla kalmıyor, aynı zamanda şeffaflığın artmasına da yardımcı olmakta ve muhasebe verilerinin toplanmasından nihai karar alma sürecine kadar tüm aşamalarda kullanılmaktadır. Muhasebe verileri DD teknolojileri ile toplanmakta, üretilmekte; Robotik Süreç Otomasyonu ve Makine Öğrenimi dahil olmak üzere Büyük Veri analitiği ve Yapay Zeka (AI), daha iyi karar verme için daha anlamlı ve ilgili muhasebe bilgileri üretmek için kullanılmaktadır. DD teknolojilerini kullanan küçük ve orta ölçekli fintech start-up'ları, işletmeler arası e-ticaret fintech platformu ile çalışmaktadır. Videolar, görüntüler ve hatta dronlar da dahil olmak üzere çeşitli Büyük Veri türlerini kullanarak daha entegre muhasebe sistemlerini işletmektedir. Meslek mensupları, Satış Sonrası (POS) verilerini dikkate alarak, envanterlerini daha etkili bir şekilde yönetebilir hale gelmektedir. Meslek mensupları, kurumlarla elektronik sistemler aracılığı ile iletişim sayesinde daha verimli bir vergilendirme sistemi kurmaktadır (Yoon, 2020).

DD, meslek mensuplarının ve mükelleflerin iş yapısını ve iş sürecinin yeniden tasarlanmasını önemli derecede etkilemektedir. Süreçler; hizmet ve ürün, satış ve pazarlama, siparişlerin kayıtlara işlenmesini, satış sonrasında tüketiciye yönelik hizmetler ve müşteri ilişkilerine yönelik harcamaları içermektedir. DD teknolojilerinin kullanılmasıyla; verimliliği artırmak, müşterilere anında hizmet sunulması, iletişimlerin sürekli hale getirilmesi, bilgilere dayanan yeni fikirlerin geliştirilmesi ve rekabet üstünlüğü kuramada mükelleflere güvenilir finansal verilerin sunulması amaçlanmaktadır. Mükelleflerin E-ticaret uygulamalarındaki uygulamalarının gerçekleşmesi halinde organizasyonel yapılarını DD alanı içinde de etkinlik sağlayacak hale getirmektedirler. Bu doğrultuda mükelleflerin ürünleriyle adres bilgilerini paylaştıkları web sitelerini ve e-iş ortamlarını, her çeşit hizmetin ve ürünün pazarlandığı e-ticaret yapılarına çevirmektedir. DD alt yapısını etkin şekilde kullanabilen mükellefler, E-ticaret faaliyetlerinin de başarılı olarak sürdürebilmekte ve ekonomik faaliyetlerini kolaylaştırmakta ve pazardaki iş yoğunluklarını da arttırmaktadırlar (Dempsey, 1997).

4.4. Dijital Dönüşümlerin Muhasebe İşletmelerinin Rekabet Gücü Üzerine Etkileri

Muhasebenin dijitalleşmesi, dijital yeniliklerin tanıtılması yoluyla işletmenin bilgi ortamının dönüşümünü içermektedir. Küreselleşme bağlamında, ulusal ekonominin konuları, küresel ve ulusal pazarlarda artan rekabet, meslek mensuplarının yönetim standartlarını hızlı bir şekilde yeniden düzenlemesini ve iş süreçlerini önemli ölçüde gözden geçirmesine neden olmuştur. Bu tür koşullarda mükellefler, özellikle yönetim karar alma sisteminin kilit bir unsuru olan yönetim muhasebesi alanında iş süreçlerini yönetmek için yeni dijital çözümler aramaya ve uygulamaya zorlanmıştır. Muhasebe faaliyetlerinin etkili bir şekilde dijitalleştirilmesi, yönetimin tüm seviyelerinde makul ve optimum çözümler sunmaya izin vermekte ve kurumsal güvenlikle ilgili olanlar da dahil olmak üzere bir çok zorluğun aşılmasına olanak sağlayan karmaşık ve çok boyutlu bir süreçtir. Yerel ve küresel pazarlarda artan rekabet, üretim süreçlerinde bilgi teknolojisinin kullanılması, modern yönetim ilkelerinin uygulanması, etkili yönetim kararlarının alınmasında bilginin kritik rolü, yönetim muhasebesinin dijitalleşmesindeki ana faktörlerdir (Zhyvko vd., 2022).

Küresel rekabetin yaşandığı ortamlarda meslek mensupları, çeşitli beklenti ve amaçlarla DD sistemlerine başvurmaktadır. DD'lerin muhasebe bürolarına sunduğu avantajlar değerlendirilirken; bilginin gelecek ile ilgili belirsizlikleri azaltmada ve doğru karar almada önemli bir unsur olduğunun anlaşılması büyük önem taşımaktadır. Muhasebecilerin üstün performanslar sergileyerek rakipleri üzerinde üstünlük kurmaları, DD sayesinde sağlanmaktadır. DD'ler sayesinde mükellefler; yatırım yapmanın faydaları; operasyonel fonksiyonellik, operasyonel verimlilik, rekabet ortamında muhtemel tehditler karşısında pozisyon geliştirebilmektedir. Ayrıca DD'ler sonrası muhasebe bürosu çalışanları, mükellefler onların tedarikçileri ve kurumlara arasında ilişkiler geliştirip sinerji oluşturabilmekte ve ortak faydalar sağlanabilmektedir (Demarie ve Hitt, 2000).

5. SONUÇ ve DEĞERLENDİRME

Büyük işletmeler çok fazla deneyime sahiptir ve çoğu DD'ü gerçekleştirmek için yeterli finansal ve insan kaynağına sahiptir. Ancak, küçük ve orta ölçekli işletmelerin sınırlı finansal ve insan kaynağına sahip olması, DD'ü büyük bir zorluk haline getirmektedir. Dijital muhasebeyi başarılı bir şekilde uygulamak için, işletmelerin belirlenen görevleri yerine getirmek ve tamamlamak için yüksek nitelikli bir insan kaynağına ihtiyacı vardır. Bu nedenle, meslek mensuplarının dünyanın gelişme eğilimleriyle tutarlı, yenilikçi bir eğitim programı oluşturmaya daha fazla dikkat etmesi gerekir. Özellikle, çalışanlar kendi dallarında bilgi teknolojilerini uygulama konusunda daha fazla bilgi ve beceri ile donatılmalıdır. Muhasebe meslek birlikleri, işletmelerin birbirleriyle bağlantı kurmasında önemli bir rol oynamakta, işletmelerin dijital muhasebeyi işletmelerinde uygulama konusunda pratik deneyimleri paylaşma ve değiş tokuş etme fırsatına sahip olmalarına yardımcı olmaktadır; DD konusunda daha fazla bilgi ve modern teknolojiyi yerel işletmelere aktarmak için dünyanın dört bir yanındaki meslek birlikleriyle ilişkiler kurmayı teşvik etmek gerekmektedir (Quynh, 2024). Muhasebe meslek mensuplarının deneyim ve tecrübelerini artırmak üzere; mesleki eğitimler katılmaları, alanlarıyla ilgili etkinlikleri takip etmeleri, konferansları izlemeleri, meslek odalarının planladığı kurslara katılmaları gerekmektedir (Dede, 2022).

Elektronik veri değişimi, birçok işletmeyi sınırlayan çok sayıda evrak işini ortadan kaldırarak küresel işbirliğini ve kolay veri aktarımını sağlamadaki ilgili rolü nedeniyle muhasebe sistemlerinin geleceğidir. Muhasebe sistemlerinde elektronik veri değişiminin benimsenmesi, insanların düşünme şeklini sürekli olarak değiştirmektedir. Bu benimseme, iş prosedürlerini ve organizasyon etkileşimlerini finansal olarak değiştirmeyi de kapsamaktadır. Bu nedenle, verimli performans için muhasebe sistemlerindeki ilgili profesyoneller elektronik veri değişiminin güçlü yönlerini ve potansiyelini anlamalıdır (Möller, vd., 2020). Bazı çalışmaların karar vermedeki zorluklar nedeniyle elektronik veri değişiminin dezavantajlarını belirttiği teorik boşluğu gerekçelendirirken, bu durum otomasyon kontrolünde ustalaşarak ve muhasebe bilgilerinin paylaşımında etkinlik sağlayarak çözülebilir. Sonuçlar, muhasebe sistemlerinde elektronik veri değişiminin hızlı bir şekilde benimsendiğini göstermektedir, çünkü birçok işletme tahmin edildiği gibi ilerici pazar boyutları oluşturmaktadır (Oleiwi, 2023).

Dijitalleşme ve bilgi teknolojilerinin gelişimi işletmeler için büyük bir fırsattır. Ayrıca, dijitalleşme muhasebe mesleği için birçok değişiklik getirmektedir. Muhasebecilerin çalışma ve düşünme biçimlerini değiştirmektedir. Birçok muhasebeci dijitalleşmenin işlerini ellerinden alacağını ve robotların insanların yerini alacağını düşünse de, sonuçlar muhasebecilerin dijital çözümleri ve otomasyonu muhasebecilerin yerini almaktan ziyade rutin görevler için kullanacağını göstermektedir. Muhasebecilerin eleştirel düşünme ve yaratıcılık gerektiren görevleri ve faaliyetleri vardır, bu nedenle bu görevleri ve faaliyetleri otomatikleştirmek o kadar kolay olmayacaktır. Buna göre, dijitalleşme muhasebe mesleğinin gelişimini etkileyecektir. Muhasebeciler otomasyona hazır olmalıdır ve bu da muhasebecilerin özel ve yeni bilgi ve becerilerini gerektirmektedir. Muhasebecilerin rutin, tekrarlayan ve yapılandırılmış görevleri yakın gelecekte otomatikleştirilmektedir veya otomatikleştirilecektir. Daha geniş bilgi ağı, bilgiye dayalı sistem ve veri madenciliği, bir işi başarılı bir şekilde yürütmek için güçlü araçlardır. Otomasyonun bir sonucu olarak, işletmeler çok sorunsuz bir şekilde çalışabilecektir. Meslek, muhasebecilerden ve muhasebecilerden danışmanlara, danışmanlara ve muhasebeci mühendislere dönüşecektir. Bu nedenle, muhasebecilerin, mesleklerini kolaylaştıran ve geliştiren teknoloji geliştirme fırsatını yakalamaları gerekmektedir (Gulin vd., 2019).

Bilindiği üzere pek çok faktör teknolojinin gelişimini etkilemektedir. Bunlar; makine, organizasyon, toplum, bilimsel çalışma, teknik operasyonlar ve kültür şeklinde sıralanmaktadır. Fiziksel donanımları ve kuramsal boyutları içeren teknoloji, televizyonların etkili bir şekilde kullanılmasıyla ilgilendiği gibi, bilimsel kuramın donanımla nasıl kullanılacağıyla da ilgilenmektedir. Kuramsal ve donanım bilim alanlarında hızlı gelişim gösteren teknolojiye, meslek mensuplarının da ayak uydurmaları gerekmektedir. Teknoloji yapı sistemleri, ilgili ortamda yaşayan çalışanlara kullanabilecekleri yetenekler verme, yeteneklerin kazanımını sağlayan bireyler yetiştirme ve bilgileri uygulama fırsatları sunmaktadır. Muhasebecilerin, teknolojiyi etkin kullanması için DD teknolojilerinin kullanımını ve çalışanların yenilikleri en kısa sürede öğrenme biçimlerini geliştirecekleri kariyer eğitimlerini sürdürmeleri gerekmektedir (İşman, 2001).

Rekabetin yoğun olarak yaşandığı ortamlarda meslek mensuplarının varlıklarını sürdürmeleri için, bilgi teknolojilerini kapsayan strateji ve hedefler aracılığıyla sistem tasarımları yapmaları ve çalışmalarını bu çerçevede sürdürmeleri gerekmektedir. Muhasebeciler, bilgi teknolojilerinin motivasyonu arttıran araçlardan biri olduğunu bilerek, bilgi teknolojisi kullanımını yaygınlaştırma girişimlerinde bulunmalıdır. bilgi

teknolojisinin benimsenmesini sağlayacak öneriler aşağıdaki şekilde sıralanabilir (Aksoy ve Kara, 2013); gereken eğitimlerin alınmasının sağlanması, bilgi teknolojilerinde olan değişimlerin yakalanmasını sağlayan teknolojik altyapının oluşturulup gereken donanım ve yazılım kaynaklarının temin edilmesi, ekonomik ve sağlıklı çalışma ortamlarının yaratılması, bilgi yönetme sistemleri uygulamalarının tasarlanıp kullanımının teşvik edilmesi ve çalışanların arasında motivasyonu yükseltecek şekilde iş dağılımının yapılması.

Teknoloji, endüstriyel üretim açısından; kas gücü yerine makine ve teknolojiyi içeren yeni sistemlerin yerleştirilmesi olarak algılanmaktadır. Üretimde çalışanlara karşılık, aynı işi daha hızlı yapan robotların devreye girmesi, teknolojik değişim olarak tanımlanmaktadır. İşletmelerin kuruluş aşamalarında, yatırım maliyetinin düşük, işletme maliyetinin yüksek olduğu yoğun emek gerektiren sistem ile yatırım maliyetinin yüksek, işletme maliyetinin düşük olduğu yoğun teknoloji gerektiren sistem arasında yapılacak tercih büyük önem taşımaktadır. Girişimciler, rekabetin yaşandığı piyasada etkili olmak için kurulum aşamalarında teknolojik yatırımların gerekliliğini belirtmektedir. Teknoloji, bilime dayalı şekilde üretimin yapılmasıyla birlikte işletmeler için vazgeçilmez üretim unsurlarından biri olarak tanımlanmaktadır. Teknoloji, dönemin imkan ve şartlarına göre şekillenmektedir. Bilim ile teknoloji temel alınarak geliştirilmiş uygulamalı çalışmaların neticesinde, insan yaşamını kolaylaştırmak ve tabiatta üstünlük kurmak amaçlanmaktadır (Babacan, 2012).

Teknoloji entegrasyonları ile bilişim tasarımları, yazılımlar, programlar kullanılabilen, veriler depolanabilen, kolaylıkla bilgiye ulaşma mümkün hale gelmekte ve bilginin alınacak kararlara önemli katkıları sağlanabilmektedir. Bu kapsamda rekabette başarılı olmak isteyen işletmelerin DD'lere uyum sağlaması, teknoloji entegrasyonlarını gecikmeden oluşturmaları ve gecikmeden faaliyetlerine teknolojileri adapte etmeleri gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Akkermans, H. A., & Van der Horst, H. (2002). Managing IT infrastructure standardisation in the networked manufacturing firm. *International Journal of Production Economics*, 75(1-2), 213-228. [https://doi.org/10.1016/S0925-5273\(01\)00201-8](https://doi.org/10.1016/S0925-5273(01)00201-8).
- Aksoy, R. & Kara, A. (2013). Bilgi teknolojilerinin çalışanlar tarafından benimsenmesi: Karadeniz Ereğli' de KOBİ çalışanları üzerine bir uygulama. *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, (10), 1-20.
- Alter, S. (1996). *Information systems: a management perspective*. Cummings Publishing, Menlo Park, CA.
- Ataman, G. (2002). *İşletme yönetimi temel kavramlar yeni yaklaşımlar*. Türkmen Kitabevi.
- Ateş, D. (2006). Küreselleşme: ne kadar tek boyutlu?. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 7(1), 25-38.
- Babacan, M. (2012). (Editör), *İlkeler ve İşlevlerle İşletme*, Umun Yayıncılık.
- Baki, A. (2001). Bilişim teknolojisi ışığı altında matematik eğitiminin değerlendirilmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 149(1), 26-31.
- Bebell, D., Russell, M., & O'Dwyer, L. (2004). Measuring teachers' technology uses: Why multiple-measures are more revealing. *Journal of research on Technology in Education*, 37(1), 45-63. <https://doi.org/10.1080/15391523.2004.10782425>.
- Bennet, R. J. (1994). *Management The manufacturing and engineering*. Handbook Series.
- Bhimani, A. & Willcocks, L. (2014). Digitisation, 'Big Data' and the transformation of accounting information. *Accounting and Business Research*, 44(4), 469-490. <https://doi.org/10.1080/00014788.2014.910051>
- Brink, J. A., Arenson, R. L., Grist, T. M., Lewin, J. S., & Enzmann, D. (2017). Bits and bytes: the future of radiology lies in informatics and information technology. *European radiology*, 27, 3647-3651. <https://doi.org/10.1007/s00330-016-4688-5>.
- Chen, H. J., Yan Huang, S., Chiu, A. A. & Pai, F. C. (2012). The ERP system impact on the role of accountants. *Industrial Management & Data Systems*, 112(1), 83-101. <https://doi.org/10.1108/02635571211193653>.
- Coduroğlu, C. (1994). *İnsan ilişkiler ve motivasyon*. Anahtar MPM Yayını.

- Çakır, R. & Yıldırım, S. (2009). Bilgisayar öğretmenleri okullardaki teknoloji entegrasyonu hakkında ne düşünürler?. *İlköğretim Online*, 8(3), 952-964.
- Dalgıç, T. (1982). *Bilişim ve teknoloji*. Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Yayın No: 203.
- Dede, A. (2022). Muhasebe Meslek Mensuplarının Bireysel Özelliklerinin Entegre Raporlama ile İlgili Farkındalık Düzeylerine Etkileri Üzerine Bir Araştırma. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 14(3), 2050-2060.
- Demarie, S. M. & Hitt, M. A. (2000). Strategic implications of the information age. *Journal of Labor Research*, XXI(3), 419- 429. <https://doi.org/10.1007/s12122-000-1018-z>.
- Dempsey, K. (1997). *Inequalities in marriage: Australia and beyond*, Oxford University Press.
- Dereli, T. (1981). *Organizasyonlarda davranış*. Ar Yayın Dağıtım.
- Elibol, H. (2005). Bilişim teknolojileri kullanımının işletmelerin organizasyon yapıları üzerindeki etkileri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (13), 155-162.
- Eren, E. (2012). *Örgütsel davranış ve yönetim psikolojisi*. Beta Basım Yayın.
- Erkan, H. (1997). *Bilgi Toplumu ve ekonomik gelişme*. 3. Baskı, Türkiye İş Bankası Yayınları.
- Eventura, (2015). *5 benefits of a fully integrated information system*. <https://eventura.com/business-systems/>. Head Office: St. George's House, Bolton, BL5 3DG.
- Fernandez, D., & Aman, A. (2018). Impacts of robotic process automation on global accounting services. *Asian Journal of Accounting & Governance*, 9, 123-131. <http://dx.doi.org/10.17576/AJAG-2018-09-11>
- Fleischman, G. M., Johnson, E. N., & Walker, K. B. (2017). An exploratory examination of management accounting service and information quality. *Journal of Management Accounting Research*, 29(2), 11-31. <https://doi.org/10.2308/jmar-51614>
- Friedman, C. P. (2013). What informatics is and isn't. *Journal of the American Medical Informatics Association*, 20(2), 224-226. <https://doi.org/10.1136/amiajnl-2012-001206>.
- Ganyam, A. I. & Ivungu, J. A. (2019). Effect of accounting information system on financial performance of firms: a review of literature. *IOSR Journal of Business and Management (IOSR-JBM)*, 21(5), 39-49.
- Gates, B. (1999). *Önümüzdeki .ol*, Çevirenler: Esra Davutoğlu ve Alper Erdal, 2. Baskı. Arkadaş Yayınları,
- Gosnell, P. (2017). The challenges of cloud accounting. *Australian Restructuring Insolvency & Turnaround Association Journal*, 29(1), 14-17.
- Greenberg, J. & Baron, R. A. (1997). *Behavior in organizations*. 6th Edition, Prentice Hall Inc.
- Gulin, D., Hladika, M., & Valenta, I. (2019). Digitalization and the challenges for the accounting profession. *ENTRENOVA-ENTERprise REsearch InNOVation*, 5(1), 428-437.
- Hakansson, H. (2015). *Industrial technological development (routledge revivals): a network approach*. Routledge.
- Hew, K. F., & Brush, T. (2007). Integrating technology into K-12 teaching and learning: Current knowledge gaps and recommendations for future research. *Educational Technology Research and Development*, 55, 223-252. <https://doi.org/10.1007/s11423-006-9022-5>.
- İşman, A. (2001). Teknolojinin felsefi temelleri. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (1), 1-19.
- James, A. F. (1978). *Stoner, management*. Prentice-Hall, Englewood Cliff.
- Karakaya A. & Ay, F. A. (2007). Çalışanların motivasyonunu etkileyen faktörler: sağlık çalışanlarına yönelik bir araştırma. *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, 31(1), 55-67.
- Karakuş, G. (2018). Örgütsel yaratıcılığı arttırmak için öneri geliştirme sistemi. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 10(1), 254-274.
- Keser, A. (2005). İş doyumu ve yaşam doyumu ilişkisi: otomotiv sektöründe bir uygulama. *Çalışma ve Toplum, Ekonomi ve Hukuk Dergisi*, 4(1), 71-95.

- Kimmons, R., Graham, C. R., & West, R. E. (2020). The PICRAT model for technology integration in teacher preparation. *Contemporary Issues in Technology and Teacher Education*, 20(1), 176-198.
- KPMG (2013). *Have you looked at finance and accounting in the cloud?* Perhaps you should, available on the internet at, <https://home.kpmg.com/content/dam/kpmg/pdf/2013/03/pdf> Accessed 30/12/2018.
- Lee, L. T., Peng, C. S., & Fan, C. K. (2016). An empirical study of service quality: web service business transformation. *International Journal of Computational Science and Engineering*, 12(1), 58-64. <https://doi.org/10.1504/IJCSE.2016.074559>
- Liebler, G. & Mcconnel, C. R. (1992). *Management principles for health professionals*. Second Edition, An Aspen Publication, Gaithersburg.
- Liu, Q., Vasarhelyi, M. A. (2014). Big questions in AIS research: measurement, information processing, data analysis, and reporting. *Journal of Information Systems*, 28, 1-17. <https://doi.org/10.2308/isy-10395>
- Lowe, P. (1995). *The management of technology*, Great Britain: TJ Pres.
- Metcalf, J. S. (1995). Technology systems and technology policy in an evolutionary framework. *Cambridge Journal of Economics*, 19(1), 25-46. <https://doi.org/10.1093/oxfordjournals.cje.a035307>
- Möller, K., Schäffer, U., & Verbeeten, F. (2020). Digitalization in management accounting and control: an editorial. *Journal of Management Control*, 31(1), 1-8. <https://doi.org/10.1007/s00187-020-00300-5>
- Nissenbaum, H. (2020). Protecting privacy in an information age: The problem of privacy in public. 1st Edition, In *The Ethics of Information Technologies*, Routledge, 1-38.
- Oleiwi, R. (2023). The impact of electronic data interchange on accounting systems. *International Journal of Professional Business Review*, 8(4), 11-19. DOI: 10.26668/businessreview/2023.v8i4.1163
- Oral, S. & Kuşluvan, Z. (1997). Motivasyon konusunda oluşturulan yaklaşımlar ve işletmelerde motivasyonu artırmaya yönelik olarak kullanılan araçlar. *Verimlilik Dergisi*, 3(3), 93-116.
- Öztürk, Z. ve Dündar, H. (2003). Örgütsel motivasyon ve kamu çalışanlarını motive eden faktörler. *CÜ İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 4(2), 57-67.
- Pfeiffer, S. I., Shaunessy-Dedrick, E. E., & Foley-Nicpon, M. E. (2018). *APA handbook of giftedness and talent* (pp. xxi-691). American Psychological Association.
- Prodanova, N. A., Tarasova, O. N., Vasilyeva, A., Domnichev, D. Y., & Goncharov, V. V. (2022). Influence of property, plant and equipment measurement after recognition accounting policy on financial results of the entity. *Res Militaris*, 12(6), 1148-1157.
- Quynh, C. M. (2024). Trends in digital accounting development in Vietnam. *International Journal of Advanced Multidisciplinary Research and Studies*, 4(1), 1319-1322.
- Rainey, H. G. (2000). *Work motivation*. In *Handbook of Organizational Behavior, Revised and Expanded* 2nd Edition (pp. 41-64). Routledge.
- Sabuncuoğlu, Z. & Tüz, M. (1998), *Örgütsel Psikoloji*, Alfa Kitabevi, Bursa.
- Sarıhan, H. İ. (1998). *Teknoloji yönetimi*. Beta Basım A.Ş.
- Sullivan, E. J. & Decker, P. J. (2001). *Effective leadership and management in nursing*. 5th ed. Prentice Hall.
- Sürekli, D. & Tevrüz, S. (1997). *Davranış düzeltmede güdü teorilerinin katkısı*. Türk Psikologlar Derneği ve Kalder Yayınları.
- Tekin, M. Güleş, H. K. & Ögüt, A. (2003). *Değişim çağında teknoloji yönetimi*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Tilahun, M. (2019). A review on determinants of accounting information system adoption. *Science Journal of Business and Management*, 7(1), 17-22. doi: 10.11648/j.sjbm.20190701.13
- Uzun, H. (2014). Yeni bir kurumsal motivasyon örneği; teknoloji üretim merkezleri. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 24(2), 179-189.

- Weir, G., Aßmuth, A., Whittington, M., Duncan, B. (2017). Cloud accounting systems, the audit trail, forensics and the EU GDPR: how hard can it be? In *British Accounting & Finance Association (BAFA) Annual Conference*, Edinburgh, United Kingdom, 1-6.
- Yılmaz, M. & Aslan, Ö. (2013). Öğretmen motivasyonunun artırılmasında “ÖNKAS” ödül sistemi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Özel Sayı, 286-306.
- Yoon, S. (2020). A study on the transformation of accounting based on new technologies: Evidence from Korea. *Sustainability*, 12(20), 1-22. <https://doi.org/10.3390/su12208669>.
- Zhang, Y., Xiong, F., Xie, Y., Fan, X., & Gu, H. (2020). The impact of artificial intelligence and blockchain on the accounting profession. *Ieee Access*, 8, 110461-110477. DOI: 10.1109/ACCESS.2020.3000505
- Zhyvko, Z., Nikolashyn, A., Semenets, I., Karpenko, Y., Zos-Kior, M., Hnatenko, I., ... & Krakhmalova, N. (2022). Secure aspects of digitalization in management accounting and finances of the subject of the national economy in the context of globalization. *Journal of Hygienic Engineering & Design*, 39, 259-269.